

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК :

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ :

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

ИЗЛАЗИ :

сваког 1. дана у месецу на целом табаку.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2½ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

УТЕХА

— ЈУЛИЈЕ ШТУРМ —

Птица пева
А не пита,
Да л' ко песму чује;
Поток тече
А не пита,
Коме вали брује;

Цветак цвета
А не пита,
Коме ће да мири:
И ти срце
Утеш се;
Судбом се измири.

1889. год.

Војин Бикар.

НАШИ НАРОДНИ ОБИЧАЈИ.*

У свакој кући има по неких обичаја који се извршују и чувају, и који су се толико одомаћили да се, тако рећи, с колена на колена пресађују, те тим постају неким светим наслеђем. Ако су ти обичаји леви, стичу уз'а се све више и више присталица, те се све то више шире и распростиру. Тако су зар постали и народни обичаји.

Ретко је у кога народа ризница народних обичаја тако богата, као што је то случај код нашег народа. У нас их има и лепих и ружних, и корисних и штетних. Али је невоља што су се у новије доба многи наши леви обичаји почели губити, а неки су се опет толико изопачили, да служе народу нашем и напретку му на штету, јер му подривају телесну, моралну а и материјалну снагу.

* Овај је чланак изишао у овогодишњем извештају новосадске срп. више девјачке школе. Ур.

По многим местима су се свесни свештеници, учитељи и учитељице, ти најприроднији видари свију народних мана, дигли и борили против тога; али је време показало да у томе или никакко, или тек неприметно успевају — можда зато, што је њихова снага за ту борбу била малена. Па у кога треба да траже помоћи за то своје подuzeће? Ни у кога са толиким правом, као у српских домаћица и матера. Нико се са домаћима, и свим оним што се на дому догађа, не бави толико, колико домаћица; па нико није ни позван да све оно, што се на дому неумесно чини, исправља, као она. Она носи на себи велики део одговорности за све оно, што се на дому њеном збива, а њена је дика, ако јој је на дому све као што ваља.

Но да би домаћица у сваком свом подuzeћу успела, нужно је пре свега да се наоружа дурашношћу и стрпљењем, и да не преза ни од

каких сметња, о које се буде спотичала. па онда да пронађе згодан начин, којим ће намеру своју извести. Не осећа ли, крај своје најбоље воље, довољно снаге за које поједино дело, нека се постара да своју намеру још са чијом удружи, и нека тако удруженом снагом пође делати. па ће се за кратко време уверити, да ће јој труд уродити најобилатијим плодом.

Тако је и са искорењивањем злих, или лепих а изопачених народних обичаја. Једна домаћица не би била у стању у томе много учинити, ал да се у појединим местима договорно удруже више њих, те својски прегну око тога, да домаћима својима сваком могућом приликом говоре и доказују од каквих су штетних посљедица многи не умесни народни обичаји, и ако им најстрожије забране да их се клоне, истичући им у сваком случају себе за пример, доживеле би у малом току времена лепа успеха. Паметни људи би брзо увидели и признали, да је њихово делање умесно, те би и они помажући им пристајали уз њих; а да би им свештеници, учитељи и учитељаце били у томе на руци, о томе нема сумње.

Један од тако лепих а изопачених народних обичаја су „Материце“ и „Очеви.“ У старо време су деца о овим споменутих данима везивала само своје родитеље и најближу својту, а ови су се у њих искупљивали поклањајући им по коју јабуку, мало ораха и лешњика, а у имућнијим кућама задевали су у пружену им јабуку и по који мањи ил већи новац, који су деца по упутству својих старијих смела на своју корист употребити. Но како ли се данас тај обичај изопачио. Данас многа деца иду од куће до куће, те досађујући старијима ове везују, и готово рећи силом од њих изнуде по неколико новчића, које после потроше на не умесне и не потребне ствари. Тим им се пружа прилика, да новац не уче поштовати, да га немилице троше и то трошкарешће укорени се у неких од њих тако, да им, кад одрасту, ништа није свето, и да су за новац кадри учинити најгоре дело и на душу своју натоварити најцрњи грех. На материма је да од овог децу своју сачувају. Нека их о овим данима упућују, да само своје најближе сроднике везују, а најстрожије нека им забране да обилазе туђе куће, а ако баш које од њих и добије по који новац, нека им за исти купе оно, што им је потребно, обавештавајући их, да то сматрају као неку приносоћ, коју су им сродници доделили.

Божић је у нас Срба један од оних празника који је многим лепим народним обичајима окићен. Зар се не сећа многи радо свог безбрижног детинства, у коме је бројао дане до божићнег празника, радујући се расутој слами, чесници, лијању, божићној воштаници — на тек вертепу и полагању. Не привиђа ли се по неком и у најозбиљнијим данима зрелога доба по кад и кад оно дивно црвенило, којим га је у детињству горући бадњак озарио? Има ли Србина, коме се груди не пуне неким светим миљем, кад чује наше дивне божићне песме? Па зар да све то напустимо? Није ли грехота, што је све мање и мање српских домова, у којима се ти лепо наши народни обичаји негују и чувају? Матере, матере! Ви, које децу своју салонски а по туђинским шаблонима негујете и васпитавате, зађите само једном о Божићу по нашим скромним грађанским кућама, да видите на лицу дечијем онај дивни осмејак, којим их је Божић осенио: да чујете оно весело клицање, којим, од родитеља припремљена им уживања, захвално признају, можда ће се тада и у вашим грудима пробудити оно притајано осећање, које сваку српску душу оплемењује, можда ћете тада зажелити и хтети да своју децу са том децом изједначите.

Но као што је желити, да те лепе обичаје сачувамо, исто тако треба својски прионути, да се оно, што се о Божићу неумесно чини, искорењује. У нас деца о Божићу носе вертеп и похађајући њиме многе куће домаће у овима веселе и забављају, певајући им божићне песме и казујући им значај тог празника. Но пазити ваља да деца од тог лепог обичаја не праве злоупотребе, као што то по многим местима сада бива.

Вертеп треба да је начињен тако, да у сваком погледу одговара православљу, а деца, која га носе, ваља да знају колко толико складно певати црквене и друге песме, које се том приликом певају. За све ово, разуме се треба у првом реду да се постарају свештеници и учитељи; а матере нека децу своју упућују и светују, да се за те своје труде задовољавају и са најмањим поклонима и да највећу награду налазе у том, што су многе развеселили и поучили,

И о Ускресу се у нас истичу многи народни обичаји. Но како се све, што је лепо, већином одржало и очувало, споменућу само оно, што се о том празнику чини не умесно и штетно.

У нашим крајевима се већином други и трећи дан Ускреса момци и девојке поливају; но на неким местима бива то уколикој мери, да усљед тога многи прозебе, а неки и главом плати. Против овог изопаченог народног обичаја треба да се дигне свака Српкиња домаћица и мати, и да својски прионе око тога, да се изостави, или бар да се с мером извађа, па ће многи млад живот спасти, а многој мајци уштедети најгорчих суза и најтежих дана.

Исто се тако изопачио онај народни обичај, да се о „Ружичалу“ или „Дружичалу“ походе мртви по гробљу. Том приликом се у многим кућама силан новац потроши јер се многи похођачи на гробљу часте и опијају, а у сљед тога, на жалост, по кад кад сваде и потуку, те тим обесвете значај тога дана. С тога, нека свака домаћица домаће своје научи о правом значају тог обичаја. Нека им казује, да је то дан, у коме се живи са поштовањем сећају својих мртвих. Па желећи, да том свом сећању даду и видљива знака, похађају им гробове, целују им крстове, моле се Богу и деле милостиње за спасење душа њихових, да покажу како их нису заборавили и да докажу како су с њима и по смрти им удружени. На тај начин упуте своје домаће, да тај дан достојно проведу и заштедиће многи новац, који ће моћи на што корисније употребити.

Не умесно је, што се по многим српским кућама увукао туђински обичај, да се славе имен дани и дани рођења. Куд и камо је лепше место тих дана славити крено име, о коме се пева тропар и кондак тога дана и друге наше црквене песме, о коме се реже колач и припаљује кандило и воштаница. Није ли лепше, да домаћин о своме креном имену позове своје ероднике и пријатеље да се с њима провесели и подели оно, што му је домаћица тај дан за трпезу спремила? Та наш народ је и несмом показао како и на који начин тај дан ваља прославити. Само треба пазити, да се и у тим частима не претерује. Има на жалост домаћина, који се забораве, те сметну с ума прави значај тог празновања, јер једу и пију преко мере те тим подконавају своје здравље и напуштају своје дужности. Па кад се у обзир узме, да оболео и изнурен човек не може радити, те с тога посао застаје а зарада се умањује онда је лако погодити, да се тим подрива напредак целе куће.

Зато нека свака домаћица бодрим оком бди, да се крено име на дому јој сваки пут прослави „како ваља и требује.“

О „Духовима“ се плету венци од траве, а о „Ивањ дану“ од ивањска и друга цвећа; првима се ките иконе, а другима домови и гробови. О „Цветима“ се носи врбица о „Марковомдну“ се иде са литијом на жита, а о „Крстову-дну“ се свети водица. Све су то лепо обичаји, које треба неговати и чувати.

Но има још неких народних обичаја, који су многу српску кућу упропастили; а то су части и теревенке о крштењу, сватовима и даћи.

У неким кућама се о крштењу много и немилеце потроши, дочим се све то могло на корист новорођенчета употребити. Зато је боље провести тај дан у миру и тихој радости — што је и за матер и дете боље — а новац, који је намењен слави новорођенчета, као и онај, који је исто даровањем добило, дати у какав солидни новчани завод под камату, па га, кад дете одрасте, употребити на његову корист.

Не разумно чине и они родитељи, који много потроше о сватовима на опрему, на то мртво имање, које не носи никакве користи, а што је још горе не на гозбе и пијанке, које на жалост по неким местима и по више дана трају а децу своју пуштају од себе не збринуту. Куд и камо би боље било, да се сватови проведу у тишини, а новац, који би се употребио на сватовске теревенке, уложи у какву корисну радњу, о којој би младеници водили бригу и која би истима користи донела.

Још горе је много потрошити на даће. Ако икоји, то тај дан треба провести у миру и у тишини се сећати онога, који је по вољи Вишњега морао свој породични круг напустити и оставити.

Но најгоре чине они, који имање своје задужују или га продају, не би ли само могли подмити издатке око крштења, сватова и даћа. Па и опет је домаћица прва, која треба кућу своју од свега тога да чува. Нека се ни једна не да завести лажним стидом, који је многу лепу мисао већ у клици угушио. Није срамота провести крштење, сватове и даћу у миру, срамота је немилеце трошити новац на неумесне и бесмислене ствари, те тим деци својој давати рђав пример.

Осим ових има у нашем народу још многих других народних обичаја, који су се одомаћили

и који и ако нису увек шкољиви а оно су бе смислени. Овамо спадају сви они, који се тако често са изразима „не ваља“ пропраћају. Многа домаћица н. пр. неће оставити иза вечере мрве на столу да преноће; јер се вели, да онда долазе виле и вештице да их повечерају, те након себе остављају чини, које домаћи мир нарушавају, а не сећа се, да је то морала измислити каква год мати, не би ли кућу своје неуреднице кћери сачувала од многог гада, који са неуредности потиче. Неке опет не даду, да се онај, ко се једном похађајући гроб, са истог дигао поново њему врати, јер се каже да ће за ту годину дана још неко из те пор дице умрети; а не знају, да су то измислиле разумне жене, не би ли по неку мајку сачувале од прекомерна и поновљена јадовања и кукања. Овима сличних празноверица је у нашем народу небројно много.

А шта тек да кажем за силна врачања и бајања, којима неке безумне домаћице болеснике

своје муче и киње? Истина, да је домаћица прва, која треба да се пађе болеснику на помоћи; та домаћица се стрпљење и пожртвовање највише истиче кад неуморно бди уз болесничку постељу, ал нека ни једна не сметне с ума, да су само испитани лечници позвани да болести лече, и да је често многи главом платио само зато, што му је врачањем и бајањем болест запуштена, и што му је права лечничка помоћ стигла касно. С тога треба свесне домаћице у договору са свештеницима, учитељима и учитељицама од свих тих празноверица безумне домаћице да чувају и да их пред њима и својима сваком могућом приликом исеју, доказујући им стварним доказима, како су бесмислене а често и убитачне, не би ли се тим начином из народа нам искорепила по нека мана, која смета правом његовом развићу и напретку.

• Милева Симића.

О РАЗВИТКУ ДУШЕ У ДЕТЕТА.

Написао В. Прајер, превео М. Шевћ.

(Наставак).

Плашљиве и размажене матере имају и плашљиву и размажену децу; деца подражавају својим матерама и кад ове прену од страха, развичу се и јуре. Исто тако имају смеле матере и смелу децу, јер њихово понашање утиче васпитно на њих и овде је као и на свим васпитним пољима углед од много већа значаја по добри савети, казне или награде. Али има деце, која се лако страше и јако страше и без оваких утицаја од стране матера им или сродника. Ова страшљивост долази од темперамента а темперамент је условљен раздражљивошћу чулних нерава и способношћу нервних централних органа, који примају утиске од чулних органа, да их дуже или краће времена, јаче или слабије одржавају.

Већ од скоро две тисуће год. подељени су темпераменти на сангвинички, холерички, флегматични и меланхолични. Темпераменти се могу познати код огромне већине деце већ у другој четврти год. Али се према спољним приликама може много јакше

по касније у одраслих спојити један темперамент са другим, или се и изменити те тако никако неје могуће према детињем темпераменту за прве три године одредити каснији темперамент човеков. Сасвим природно могу се темпераменти карактерисати на физиологичкој основици, и то је онђе примљено и ако се не може навести како. Код два темперамента је раздражљивост, дакле примчивост за утиске најразличније врсте, велика, код два опет мала, прво је код сангвиника и холерика. друго код меланхолика и флегматика. Трајање дејства код сваког утиска, јачина, којом се слика сећања одржава слабија је опет код сангвиника и флегматика но код холерика и меланхолика, по свој прилици према томе да ли је органска промена у мозгу већа или мања. И на тај начин можемо овако поделити темпераменте.

	Надражљивост	Трајање дејства
Сангвиник	велика	мало
флегматик	мала	мало
холерик	велика	велико
меланхолик	мала	велико

Ова подела од важности је и при по-матрању мале деце а и при васпитању од-раслије, нарочито код образовања карак-тера и код наставе и то како духовне тако и телесне. Физиологиски не можемо ову поделу у појединостима потврдити, и ако је се експериментација усавршила те се могу мером и бројем квантитативне и гра-дуелне разлике поставити, и то тога ради не, што су код темперамената прелази ве-ома чести, и спајање њихово један с дру-гим сирања веома велике тешкоће. И ово схватање ја сам постигао посматрањем људи и малима у дечијој соби, а моћи ће се бесумње употребити при суђењу о на-равни детета и о будућем духовном раз-витку његовом у колико се то преви. дети даје.

Дете сангвиничког темперамента ваља нарочито чувати од непотребног дражења. Овако дете се познаје по живости својој, главу обрће при сваком шуму, у највећем пемиру креће очима, пажњу свеју скреће час на ово час на оно, много се дере а кад учи ходити то је само неколико тре-нутака кадро да се задржи на једном месту. Дете овако ваља навикавати на умерену светлост, шумове избегавати а сродници и остала деца се не смеју шњим много тит-рати ни играти јер то га може довести до грчева и других ремећења у развиту. Са-свим је другаче код малог флегматика. Он слабо мари за своју околину, спава веома много и веома дуго без прекида. Код овога су баш потребне честе промене у играч-кама, јача светлост и шум, много хладна ваздуха и воде да би се његова тромост колико је могуће отклонила.

Па тек колерично дете. Од колико је важности по матер да сазна, да се дечак,

који се без довољног основа помами, те рукама и погама млата око себе или се јогунасто укрути а конгестијом, која се јавља у црвенилу целе коже на глави, ма-тер застраши несме тући, нити се сме каквом насилном мером примиривати. Тако дете, како се помами, ваља само у соби оставити а из побочне собе га неприметно посматрати. Кад тако дете се помамљивати почне закланањем очију, четвороугоним устима и веома непријатном дерњавом, то је најбоље ставити га на простирач на па-тосу и оставити га сама себи. Тако ће се често зачудо брзо умирити а међутим при-миривањем се, било тенањем, било прет-њом, још више помамљује. Ја знам више такве деце, која се разумним васпитањем потпуно ослободила те своје махне.

Ну често пута деца која никако не су диспонирана за оваке аномалије постоју вештачким путем овакова а све због не-расудног поступања њихових дадиља и сродника. Никако се не може оправдати буђење деце сред тихога сна поради хра-њења, или кад се пуста да непрекидно дрече, и никако се не погледа шта им не-достаје, или ако се јако утежу. Не само да им се тиме телесно развиће сиречава, но се и карактер квари који се зарана развијати почиње. Тако ја сматрам да је нарочито буђење деце веома штетно у оба правца. После потребног одмора глад их већ пробуди и она се јављају тада — са-ма па ма какав темпераменат имала.

Неје тешко извести на основи разли-ковања темперамента још читав низ про-стих основних васпитних правила за прву год. живота. Али ја ваља да изведем раз-витак душе у детета у другом правцу те с тога то овим прекидам.

ПОЗДРАВИ.

Приликом десетогодишње прославе добротворне задруге Сркиња Новосаткиња и Константину и Јелени о. г. стигло је брзојавних и писмених поздрава које овде доносимо.

1. Из Карловца. Болешћу заурећен у про-слави друштвеној учествовати, шаљем патри-јаршески благослов. Георгије, Патријарх.

2. Из Београда: београдско женско дру-штво не могући данас лично у својим иза-

сланицама учествовати у десетогодишњој про-слави ваше добротворне задруге, шаље вам своје срдачно честитање са топлим жељама, да ваша племенита задруга сретно продужи свој изврени рад и да буде уверена да данашњу ва-

шу радост као и све у животу ваше племените задруге са истинским и сестринским осећајима потпуно дели наше друштво; наши заједнички путеви наћи ће нас свагда и у заједничкој молитви к Богу, да његов благослов вазда прати рад ваше племените задруге на човечанској цели. У име београдског женског друштва председница; Персида Пинтеровића.

2. Београдско жен. друштво послало је на челници још пре прославе своју званичну изјаву овог садржаја:

Многоуважена госпођо! Управа београдског женског друштва према решењу у својој седници од 11. о. м. има част изјавити вам своју дубоку благодарност на вашем гостољубивом и љубазном позиву од 2. маја о. г., који сте изволели послати јој за „десетогодишњу прославу“ ваше добротворне задруге.

Но поред своје благодарности она је у исто време слободна изјавити и своје дубоко сажаљење, што јој у својим изасланицама није могуће лично учествовати у вашој прослави. Драгај, који је прошлех дана задесио Њено Величанство краљицу Наталију, нашу узвишену заштитницу, потресао је до дна душе цело наше друштво и у толикој мери ожалостио, да са оваким расположењем нисмо у стању у овај мах лично узети учешће у једној таквој свечаности.

Уверени, да ће се ови наши осећаји потпуно разумети и оправдати и у вашем цењеном друштву, ми смо слободне поднети вам овим своје уверење, да наше друштво, ако не лично, а оно са својим осећајима свагда учествује у животу ваше задруге. За то молимо, да ово послужи

као доказ пријатељске везе, која постоји између вашег и нашег друштва, и која, дај боже, да се и на даље продужи.

4. *Гђа Ђурђина Ст. Попова* подпредседница жен друштва у Београду изјавила је писмено на лични позив, да не може учествовати у прослави овој из сличних разлога, које је и друштво женско исповедило и завршује писмо овим речма: „Дај Боже, да још небројено пута дочекује и пропраћа задруга Српкиња своје јубилеје!“

5. *Из Крагујевца* од тамошњег женског друштва: „Плод вашег десетогодишњег рада нека буде дружини камен ослонац за истрајање у напредак.“

6. *Из Сарајева*: „Честитамо десетогодишњцу рада, Бог дао рад био еретан на стогодишњице прослављали. Сестринско поздравље. За крајцарско друштво Српкиња: Ђвица Сарајевчић, Јованка Бесаровић.“

7. *Из Загреба*: Новосадска задруга може поносом погледати на своју лијецу прошлост. Српски народ пак чврстим поуздањем гледа у будућност са племенитог рада и дјеловања свијех добротворних нам задруга Српкиња. Живеле! Са ердачним поздрављем! Никола Гавела.

8. *Из В. Кикинде*: Поздрављајући вам прославу желимо, да још дуго и много порадите на хуманом и просветном пољу. служећи народу своме на дику и понос. Живеле! Слава и хвала оснивачима и члановима задруге! У име в. кикиндске добротворне задруге Српкиња: Нина Петровић председница.

(Наставиће се.)

БЕЛЕШКЕ.

ИЗ ПРОСВЕТЕ

Српска виша девјачка школа у Нов. Саду издала је крајем ове школ. 1890-91 године као и до сад свој штампан извештај, у коме је на првом месту изложен чланак: „Наши народни обичаји,“ који смо у данашњем броју нашег листа прештампали, да га читају и оне Српкиње, које нису могле добити извештај у руке. По том извештају излази, да је прошле школ. године било у овој школи уписано 112 редовних и 19 приватних ученица, свега дакле 131 а

то је за ових 17 година, како је завод овај основан, највећи број. Свака година показује све већи број ученица, а то је знак с једне стране, да народ увиђа потребу вишег женског образовања, а с друге, да све више уважава и цени српске заводе ове врете, јер примећујемо, да је наше жен. деце све мање у туђим заводима, а све више у српским. Ми похваљујемо свест наших родитеља, који сад више пазе на образовање будућих матера наших, што је и нужно и важно.

Од ове деце испитано је 120 и од тих је свршило 15 с одликом, 48 с врло добрим, 49 с добрим 4 с довољним и 4 с недовољним успехом; дакле већина је врло добрих и добрих ученица, а то показује, да је рад у школи здрав и правилан. Ученице су све, осим једне, Српкиње православне вере. Ова страна опет показује, како суграђани наши, друге вере и народности, пазе на своје и како чувају и негују своје, а како ми још и данас слабо маримо за оно, што је наше, јер и данас има до 30 наших девојчица у овдашњим некрстним жен школама.

Фонд ове школе нарастао је до сад на 24.474 ф. 2 н. а треба још 100.000 фор. да се може школа сама издржавати. Но од сад ће и овај фонд брже прирашћивати, јер се из њега не троши ништа, него се све капитализира а што је већи све се брже мложи.

Беседа школска донела је ове године чистог сувишка: 590 ф. 11 н. од ког ће се дати 390 ф. 11 н. на потпору сиротих ученица, а 200 ф. на умловавање школске библиотеке и школска учила. За минулу школ. годину издато је из ових и лањских прихода беседних на потпоре, књиге и обућу сиротој деци ове школе: 403 ф. 27 н. Међу приложнике овогодишње спомињемо као највећег г. Шацу Манојловића трговца и поседника сентомашког, који је даровао 51 фор. За то нека му је и овде слава!

Школа се почиње 1. септембра по нов. кал., а осим редовних предмета може се овде учити вештина кроја женског одела уз месечну доплату од 2 ф. гласовир уз месечну доплату од 3 ф. и француски језик уз месечну доплату од 1 форинте Школарине нема овде; плаћа се само 1 ф. уписнине, који први пут долазе овамо и још свака по 50 н. пристојбе за сведоцбу, те је тако олакшано и сиромашнијима, да могу своју жен. децу изражавати, па и за који практичан начин живота спремити.

Панчевачка срп. више девојачка школа завршила је благодарњем и свечаних распоредом 16. (28.) јуна о. г. своју 17. школ. годину и издала је штампан извештај о раду своме за прошлу школ. 1890—91. г. У том извештају налази се леп чланак: „Породица као васпиталиште“ од учитељице К. Петковићке. По овом извештају било је у тој школи прошле шк. године уписано: 95 редовних и 1 приватна ученица, од којих су испитане 88 а 7 остало не испитано. Од ових су свршиле 1^а с одлични, 24 с похвал-

ним, 38 с добрим, 15 с довољним и 3 с недовољним успехом. Међу њима су 2 Ромањкиње православне вере и 1 Немица рим. кат. вере. Из места су: 61 а са стране је било 35. Ова се школа свршује и почиње по нов. календару јуна и септембра месеца, а плаћа се уписнина од 1 ф. који први пут тамо дођу и све имућније још по 5 ф. школарине На овој школи постоји једна учитељица за практичну немачку конверзацију, која се осим прописаних часова за немачки језик бави по 10 часова недељно у практичном разговору и извештени смо, да деца тако науче потпуно владати овим језиком за 4 године. Овој школи су завештали као фонд знатне своте добротвори и грађани панчевачки: покојни Коста Димковић, пок. пок. Павле Радојчевић, пок. Дим. Голубовић и пок. Алек. Касиновић. Њихова завештања износе данас преко 60.000 фор. те је близу доба, кад ће се ова школа моћи сама издржавати.

Српски вел. гимназија у Нов. Саду издала је такође свој извештај за прошлу школ. 1890—91. г у коме је донешен говор управитеља те школе г. Васе Пушибрка, који је држао приликом 25. годишње прославе исте школе како је подигнута на 8 разреда и како је добила јавност. У говору је том изнесен историјски развитак те школе за последњих 25 година из чега спомињемо само то, да се за тих 25 година учило овде 5311 ђака и од њих је проглашено за зреле за то време 353 међу којима је било 16 не Срба. Од истих је и данас још 303, живи а 50 су умрли. Прошле шк. године било је пак уписано свега: 276 ученика, а испитано је 264 међу којима 2 приватна ђака Од испитаних је био 1 Мађар, 2 Немца и 2 Хрвата испит су положили: 20 с врло добрим, 52 с добрим, 118 с довољним, а осталих 74 с недовољним успехом, но од којих је 40 пало само из по једног предмета, 16 из по два предмета, а 18 из више предмета.

Трговински курс за девојчице. Високо кр. уг. министарство просвете наредило је, да се у свима местима наше државе где је јачи обрт, уз постојеће више или грађанске државне девојачке школе оснују почетком идуће школ. 1891—2 године курсови за предавање трговачких наука за девојчице, које су свршиле вишу девојачку школу, па тако је одобрило ово министарство, да се такав курс оснује почетком идуће школ. године и овде у Нов. Саду, ако би се за то

пријавило најмање 10 девојчица. Трошкове ће сносити саме девојчице и то, ако их се пријави само 10, плаћа ће свака месечно 8 ф., ако 15, онда по 6 ф. месечно; а како ће курс трајати 8 месеци, то ће школарина изнети 64 ф. односно 48 ф. годишње. Пријавити се има свака до 5. јула о. г. по нов. кал. гђици Адели пл. Немешањи управитељици државне грађ. девој. школе и може тамо добити још обширнија обавештаја.

Девојачки курс за поштанску и брзојавну струку у Србији. министар привреде у Србији расписао је стечај за изучавање горње струке. Курс ће трајати 6 месеци а примају се девојке и женске, које су свршиле 4 разреда грађанске школе, реалке ил гимназије, или 5. разред више девојач. школе у Београду. Не примају се млађе испод 16 година ни старије од 25 година. Рак пријави траје до краја јуна месеца по стар. кал. Девојке морају бити рођене Србијанке или које су тамо урођене.

„Задруга“, тако се зове ђачко друштво, које су јануара месеца о. г. основали Срби и Српкиње ђаци у Цириху. Цел им је: узајамно међусобно познавање свију Срба ђака у Цириху и његовој околини, међусобно обавештавање у разним књижевним, друштвеним и научним питањима и упознавање страног света са срп. историјом, науком и књижевношћу. Овај последњи задатак мисли друштво постићи, предавањем и говором на забавама и стављањем своје књижице на расположење и употребу страним друштвима и личностима у Цириху. Председник је друштву г. М. Трифковић, а пословођа: Д Маленићева. Тога ради умољавају се писци и уредници, да им шаљу на поклон своја дела и да се уписују у потпоможуће и утемељаче чланове; утемељач плаћа једанпут за свагда 25 дин. или 12 ф. а потпомагач 6 дин. или 3 ф. годишње. Редован члан 1 ф. месечно. Ми им желимо свака успеха!*

ЗАРАД ЗДРАВЉА.

Лек против пијанства. Млади и вредни лечник митровачки г. др. Никола Вучетић покушао је скорим да лечи пијанство „subcutan“-им инјекцијама и веле, да болесници, који се том лечењу подвргну, занемаре алкохолничка пића са свим за 2—3 недеље.

* Адреса: „Verein der serbischen Studirenden „Zadru-ga“ zur Platte Fluntern, Zürich, Schweiz.

Седам правила за очување вида до старости. 1. Ако те за време рада болу очи, или ти око сузи, ил крмељ наилази или ти блиста пред очима, остави одмах посао и одмори очи. Мало доцније узми опет посао, који си радио па ако осетиш и најмањи бол у очима, напусти радњу на дуже времена или сасвим. 2. Пази да имаш доста светлости кад радиш и та светлост, нека пада на предмет одозго или слеве стране. 3. Ако си слаба вида, не читај никад кад се возиш жељезницом или колима. 4. Лежећи не читај. 5. Не читај ако се опорављаш после какве болести. 6. Очи и вид сачуваћеш, ако се добро ал умерено храниш, умерено радиш и довољно шеташ и забављаш. 7. Спавај колико је потребно, али не много. Ко много чита, нека више спава, да се очи боље одморе.

„Сљеивез пријатељ“.

Р А З Н О.

Нови народни добротвори. Наш народ стекао је прошлог месеца три знатна добротвора: **Данила Бањанина** поседника у Гор. Карловцу, **Николу Кнежевића** учитеља из Шурјана и **Александра Вујића-Сажбу** ратара из Панчева.

Данило Бањанин оставио је за собом преко милијун форината, од којих је један део оставио родбини а око 750.000 фор. на добротворне цели а све у споразуму и договору са својом племенитом супругом гђом Јулком рођеном Милеуснић, те ће и закладе носити заједничко име. Тако су оставили на разне штипендије: 180 000 фор. Приход од 4 дућана своја оставио гор. карловачкој срп. православној општини. Закладу од 4000 ф. за потпору сиретим девојкама православне вере у Карловцу; 10.000 ф. за трговачке и обртничке почетнике у Карловцу, Раковцу или Банији; 10.000 ф. за сиротињу карловачку, од којег ће се камата делити сваког бадњег дана половина православно, а половина другим вероисповедницима; 2000 ф. као потпору учитељској плати у Јошане 2000 форградској болници у Карловцу; 2000 ф. „Матици Српској“ у Нов. Саду; 10 000 ф. за штипендију младићима срп. правосл. вере, који би изучавали више богословске науке; 2000 ф срп. православ. цркви у Сењу; 6000 ф. као штипендију за Србе младиће из Карловаца; 1000 фор. срп. учитељској школи у Карловцу; 3000 ф. за капелу на гробљу у Карловцу; 2000 ф. на допла-

ту пароху ерпском у Карловцу; 6000 ф. на младиће који полазе ерп. правосл. богословију; 3000 ф. на фонд свештеничких удовица сирота; 3000 ф. за немоћне пожарског друштва у Карловцу.

Никола Кнежевић ерп. нар. учитељ у Шурјану (у Банату) оставио је, опет у споразуму и договору са својом одличном супругом Ракилом, своје лепо имање од преко 33.000 фор. на добротворне цели. И ова фондација носиће наслов заједничких фундатора: „Николе и Ракиле Кнежевић“ од којих се има дати 6000 фор. на „ерп. учитељски конвикт у Нов. Саду“ већ на годину дана по смрти Николиној, а остало ће имање уживати до своје смрти супруга покојникова Ракила, а за тим ће се и од оног основати три закладе: једном ће се испомагати остарели сироти учитељи или учитељске удовице и сирочад, другим ће се награђивати учитељи који буду писали добре и корисне књиге по на род, а трећим ће делом ерп. православна општина у Шурјану руковати и чинити ономен сваке године овим добротворима народним.

Александар Вујић-Сајба ратар панчевачки, који је своје лепо имање од 38 ланаца и кућу у вредности од 10.000 ф. стекао знојем лица свога и завештао својој ерп. православној цркв. општини под насловом: „Фонд Александра и Анастасије Вујић“ да се приходом отуда сваке године заодевају деца рата, ска из основне и више девојач. школе панчевачке.

Све то су тако лепо и дивни примери родољубља, да морају у сваком Србину и Српкињи изазвати осећај благодарности и изнудити усклик: Слава и хвала, вам племените душе ерпске!

Лист „**Нова Зета**“, што је излазио на Цетињу под уредништвом г. др. Лазе Томановића престао је излазити, јер је исти уредник примио на себе уређивање листа „Гласа Црногорца“.

„**Задруга Срба занатлија Новосађана**“ прославиће о Петрову дне о. г. своју 20. годишњицу од како је основана задруга. На ту су светковину позвате не само корпорације из места, него и све задруге занатлијске из Угарске. Поред светковине биће и расправе о разним питањима, која засецају у струку заната а ослањају се на правиле ово задружна. У вече ће бити забава с играчком уз суделовање сентомашког црквеног певачког друштва.

Ерпска занатлијска читаоница у Вршцу ушла је на видовдан уз прикладу и лепу про-

славу у свој дом, који је тога дана осветила. Покојна **гђа Тинка Нанчићка** мати покојног **Лазе Нанчића** књижевника и новинара ерпског и оснивача ове занатлијске читаонице поклонила је своју кућу овом друштву читаоничком, у спомен своме сину Лази, те отуда ће и носити кућа име: „**Лазин Дом**.“ Слава дароватељки!

В Бечкеречко девојачко друштво држало је о прошлим Духовим свечан састанак као први успомени дан кад су се удружиле. Ту је било предавања, певања, свирања и декламовања, а приступ је био јаван и слободан.

Сад канда највише ради ово девојачко друштво, јер новосадско се скоро сво разудало, а ново се још није прикупило, па је заспало мало а не чује се више да што ради и в. кикиндско, канда је и оно удајом расуто. За то би ваљало овака друштва и непрестано занављати новим млађим другарицама, јер старије се разудају, па је онда тешко изнова прикупљати ново коло.

Султана Цијугова питомица вршачка положила је, како нам пишу из Беча, с одличним успехом годишњи испит на бечкој конзерваторији, где се спрема за певачицу. Врло штована госпођа Јелена Остојићка, бивша начелница белоцркванске добротворне задруге Српкиња, која сад станује у Бечу, разговарала се о гђици Цијуговој с професором конзерваторије г. Ресом, па вели, да се врло повољно изразио о њој, рекавши: „Гђици Султану Цијугову, што се тиче гласа и њене лепе појаве, очекује врло велика будућност као драмску оперску певачицу. Штета само, што је од стране Српства веома слаба пажња обраћена на ову даровиту певачицу.“

Кад се тако један стручњак и професор изражава о овој нашој питомици, онда би заиста вредно и нужно било, да се народ и задруге наше више заузимају и више прилажу на образовање ове певачице ерпске, која нам временом може име прославити у широком и далеком свету.

Београдско женско друштво стиче сваким даном све више добротвора. У смислу својих нових правила зове се добротвор овог друштва који уложи у друштвену благајну 240 динара. Та су правила ступила у живот ове године и већ је друштво добило до сад 7 мушких и 7 женских добротвора и то: г. г. Ђорђе Вајферт и Францис Макензије, Никола Ђорђевић, Јован Крмановић, Димитрије Стаменковић, Петар Радосављевић, Едија Були и гђе: Јелена Ђ. Пав-

ловићка (дала 300 дин.), Александра Ј. Марковићка, Џаја Н. Спасићка, Сара М. Арсенијевићка, Марија М. Савићка и госпођице: Милева М. Стојановићева и Марија К. Ђукићева. Скуп друштвени је решио, да се набави један албум, где ће се чувати слике ових добротвора и који ће се износити о свечаним данима на углед.

Ово је друштво имало свој 22. редован скуп 17. фебруара о. год и изабрало је за 1891. год. ових 26 чланица у управни одбор: Персиду Пинтеровићеву, Ему Козарчевицу, Јелену Н. Марковићку, Аспазу Стојановићку, Полексију Тодоровићку, Ђурђину Поповићку, Роксанду Лазаревићку, Нацу Стефановићку, Милицу Мајданочеву, Перку Божићку, Јелисавету Радојичићку, Милку Г. Миловановићку, Јелену Стокићку, Полексију Нинчићку, Милеву Терзибашићку, Милеву Вуловићку, Лепосаву Радојковићку, Милицу Косановићку, Даницу Валентиницу, Христину Пурићку, Марију Лаудановићку, Сару Кара-Марковићку, Станију Милановићку, Катарину Г. Поповићку, Јолчи Були и Мицу Параносићку. Управа је поново изабрала после за председницу: гђу Персиду Пинтеровићеву, за потпредседницу гђу Ђурђину Поповићку, за благајкињу гђу Ему Козарчевићку, а за деловодкињу гђу Јелену Н. Марковићку.

Друштво је имало год. 1890. 390 редовних чланица, 14 добротвора и 21 почасну чланицу. У својој радничкој школи имало је друштво г. 1890. 105 ученица. Друштво је издавало преко целе године 1890. редовне месечне помоћи сиротим и невољним: 1248 динара, а ванредне помоћи још: 398 дин. и осим тога много рубља и одећа. Друштвени лист „Домаћица“ излази месечно једанпут и штампа се у 1200 примерака; уредник је г. Живко Шокорац секретар министарства привреде, а отправница је: потпредседница друштвена гђа Ђурђина Поповићка. Друштво има сад и ткачку школу за коју добија припомоћи од државе 1200 дин. годишње. Оно има и своју библиотеку. Друштвено имање износило је крајем 1890. год. 90.724.79 динара. Као што се види, друштво ово врло лепо напредује и стиче сваким даном у народу своје све више симпатије и поштовања. Ми се радујемо том лепом успеху наших сестара с оне оне стране Саве и Дунава. Живеле!

Шта кошта један хитац из тона. Не тиче се истина непосредно женскиња, али кад је реч о топовима, онда се ту стичу интереси целога

човечанства, па дакле и женски. Биће и за њих интересантно, да чују, колико државе жртвују на ратна оруђа и колико трошка иста захтевају. Постојаном напредку у војничкој вештини и нарочито у фабрикацији топова пошло је за руком, те праве сада такве велике топове, да исти огромне пројектиле (ђулад) могу из себе да избаце. Вредно је чути, шта кошта један хитац из таквог великог тона, Податке смо црпили из једног белгијског листа, а односе се на један морнареки топ од 110 тона (тона 1600 килограма), за који сваки хитац кошта 4160 франака и то:

Прах, 400 килограма	1900 франака
Пројектил 900	2175 „
Свила за лартуш	85 „
<hr/>	
Свега:	4160 франака

Трошак тај представља, рачунајући 4 на 100, годишњи доходак капитала од 104.000 франака. Што је још ужасније, то је, што се зна да таква топ од 110 тона не може више пукнути него 95 пута, па тада захтева врло велике репарације, да се опет постави у добро стање. Пошто сам топ кошта 412.000 франака, треба дакле горњој суми додати за сваки хитац још 4340 франака у име квара. По томе стаје сваки хитац управо 8500 франака т. ј. преко 4000 форината. И на што је сав тај трошак!

Буд се дене толико чиода? Највећа творница чиода налази се у Бирмингхаму у Енглеској. У њој се дневно зготове 37 милијна чиода. Остале творнице чиода у Енглеској зготове дневно око 29 милијона, у осталим земљама око 19 милијона, у Француској дневно око 20 милијона, у осталим земљама око 10 милијона дневно, тако да израда чиода у Европи износи дневно од прилике 86 милијона. Кад помислимо на ту огромну суму, нехотице нам се наметне питање: „Куд се деду све те чиоде?“ Јер најмање од њих се поломи, поквари или износи, него већином се погубе; заиста да нема незнатније ствари, која би се у кући тако много употребљавала и која би се ипак тако много разбацивала, као баш чиода. Та чиода је тако мала и незнатна, да ће мало ко дати себи труда, да се за њом сагне и подигне је. И ако се у појединој кући на тај начин само мало чиода погуби, може се мислити, како знатну суму то чини скупа у свима кућама. Узмимо да становништво у Европи износи око 240 милијона. Према том броју довољно је, да истом сваки трећи човек страћи дневно једну чиоду, па да израда од 86 мили-

јона дневно таман попуни тај губитак. Вредност дневно страћених чиода износи око 10.000 фор. дневно. Фабрикација чиода је иначе много бржа, него што би човек могао помислити. Машине, које се за то употребљују, изванредно су усавршене. Режу жицу одмах у један пут у по-

ребној величини, снабдеју сваки комад главицом, отешу је и угладе, разреде готове чиоде и нај- после их сложе по реду на папир. Толику басно- словну усавршеност достигао је људеки дар за проналаске и само тим могуће је разјаснити, зашто су чиоде тако јефтине.

РАД ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА

Новосаткиња.

Записник седнице одбора добротворне задру- ге Српкиња Новосаткиња држане 6 (18.) фе- бруара 1891.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутни: Софија Јефтића благајкиња; скуп- штинарке: Софија Чакра и Ана Манојловићка прегледачица: Кат. пл. Новића и одборкиње: Марија Плавшићка, Марија Ђ. Поповића, Зорка Грчичка, Јелисавета Трифковићка, Катица Ма- нојловићка, Кат. Христићка, Ана Павловићка, Христина Коцићка и Милица Аничићка.

Бр. 14. Читају се записници: одборске сед- нице од 2. (14.) јануара о. г. и редовне глав- скупштине од 27. јануара (8. фебруара) о. г.

Одоставеравају се:

Бр. 15. Перовођа извештава, да је на молбу гђе Анке Петровићка из Меленаца послао један примерак друштвених правила на увид.

На знање.

Бр. 16. Председница извешћује, да се она стан у слепом сокаку гђе Сремчевићке, који је мислила задруга узети под најам за забавиште, не може добити, јер је уговором везан за да- наше кирајнице на дуже времена. Наводи како је мислила, да би се могао узети за забавиште и стан у „Матици Српској“ и да је тога ради била код председника „Матице Српске“ да се извести а изгледи су да би се могао тамо задњи део здања и башта добити, ако и од- бор налази, да је сходно. Мимо тога наводи, да има на продају у „богданској улици“ кућа обрст- лајтнанда Вујића и могла би се, по исказу ад- воката др. М. Ћирића добити за 2200 ф. у го- товом. По њеном мишљењу, било би то згодно место и ваљало би потрошити још 1000 ф. па би се онда могла спремити ту школица и стан учитељицин, и моли одбор, да се и он изјаси о том.

После подужега саветовања реши се, да се поменута кућа у „богданској улици“ купи за цели. забавишта, ако се може добити за 2200 ф. по преходно умољава се перовођа задружни, да оде тамо с варошким мерником г. А. Вулком да прегледи кућу, подрум, таван, па да о свему поднесе овамо своје мњење. Уједно се умољава перовођа, да оде адвокату др. А. Ћирићу па да га умоли, да причека с продајом те куће до и- дуће недеље 10. (22.) фебруара о. г. и ако ус- хте чекати, да се онда тога ради сазове у ту недељу после подне у 2¹/₂ сати вапредна главна скупштина да се изјасни о купу овом; а међу тим, да се спреми за скупштину извештај и про- рачун за дозиђивање у тој кући, како би се скупштина лакше решити могла. Но без обзира на ово има се умолити наша цркв. општина па и полит. општина, да у овом погледу испомогну задругу својим новчаним прилозима; а гђе З. Грчићка и М. Ђ. Поповићка умољавају, да по- зивају све имућнице грађане и грађанинке, да прилажу на ову цел, по закључку последње глав. скупштине бр. 11., па да по обављеном чину табак приложника и новце икупљене предаду гђи начелници најдуже за 10 дана, како би се и с те стране знало, колико је задруга за цел забавишта прибрала, те да се зна равнати у свом даљем потупку на овом пољу.

Записник седнице одбор добротворне задру- ге Српкиња Новосаткиња држане 16. (28.) фе- бруара 1891.

Председава: Јулка Радовановићка начелница.

Бележи: Арк. Варађанин перовођа.

Присутне су: Христина пл. Новићка подна- челница Софија Јефтићка благајкиња, прегледа- чице: Кат. пл. Новићка и Анка Јорговићка, као гошћа скупштинарка гђа С. Суботићка и одбор- нице: Ана Павловићка, Пава Георгијевићка, Ка-

тинка Христићка, Јелисавета Трифковића, Зорка Грчићка и Милица Аничкићка.

Бр. 17. Чита се записник одборске седнице од 6 (18) фебруара о. г.

Одоставрава се.

Бр. 18. Председница извештава, да се скупило у грађанству за цели забавишта које су неки унели као оснивачи с обвезом да ће за три године уплачивати по 5 ф., које добровољним прилозима 407 ф. а вр. те уједно поверива листу перовођи да прочита имена оснивача и прилагача, које су скупили одборкиње по закључку и опуномоћењу одборском гђе: Зорка Грчићка и Марија Ђ. Поповића.

Узима се на повољно знање скупљачицама се издаје протоколарна захвала на труду, а имена оснивача и прилагача имају се са јавном захвалом изнети не само у друштвеном органу „Женском Свету“ него и у сва три месна листа политична: „Бранику“ „Застави“ и „Нашем Добу“ и позвати тим путем и остало грађанство да по могућству потпомогну ову цел својим прилозима и да их упуते начелница задружној

Бр. 19 Перовођа извешћује да је продата она кућа, у „богданској улици“ коју је мислила задруга купити за дечије забавиште, те је тако отпала потреба и да се тога ради сазива ванредна главна скупштина. Поводом тим изјављује председница, да договорно с перовођен и другим чланицама одлучила да поднесе предлог овога одбору, да се исти обрати молбено овдашњој срп. правосл. цркв општина, да ова уступи задрузи на вечита времена земљиште у св. николајевској порти и по онај део, што служи сад за школеку воћарску башту, ако је могуће, да ту задруга ова о свом трошку назида забавиште под условом, да ако би забавиште морало ма из каквих разлога пристати, а задруга не буде спремна, да употреби по здање на друге своје задружне просветне цели, да се општина обвезе, да ће то здање откупити од задруге и за своје цели употребити. Отплаћивање то, да се изврши по престајању забавишта најдаље у 4 године у ратама, како се удесили онда буде, а одкупнина да је цена уложеног новца у исто здање.

Прима се предлог једногласно и има се у том смислу упутити молбеница на општину; али поред тога да се моли општина, да даје у помоћ задрузи на ову цел бар за прве три године по 300 ф. годишње.

Прочитано и одоставерено у Нов. Саду 10. (22.) априла 1891.

Прилагачи на забавиште.

У смислу решења последна главне скупштине Добротворне задруге Српкиња Новосаткиња купиле су гђе. Зорка Грчићка и Марија Ђ. Поповића прилоге за подизање срп. забавишта у Новоме Саду; усљед тога уписали се досад: а) *као оснивачи*, и једанпут за свагда приложили:

Ђорђе и Анастасија Ф. Недељковић 50 ф., Софија Дунђерска 30 ф., Јулка Радовановићка 20 ф., Стеван и Олга Поповић Педија 15 ф., *који ће за три године уплаћивати*: По 10 фор.: Љубица Димовић, Софија Бицарић, Марија Ђ Поповић. По 5 фор.: Марија Бичанска, Савка Суботић, Марија Др. Полита, Марија Вучетић. Зорка Грчић, Софија Чакра, Марија Димитријевић (Милошева), Катица Манојловић, Катица пл. Новић, Катарина Оберкнежевић, Марија Васиљевска, Јулка Полит, Марија Плавшић, Јелисавета Трифковић Пава Георгијевић, Тинка пл. Новић, Ана Камбер, Софија Јефтић, Јулијана Јефтић, Даница Гостовић, Милева Симић, Анастасија пл. Мајна, Мила Радовановић, Марина Завишић, Јелисавета Натошевић, Софија Мите Коде, Милева Милованова, Олга Славнић, Ангелина Ђире Поповића Јелена Стајић, Марија М. Максимовић, Милица Барић, Анка А Пајевић. Олга Ђурчић, Милева Вукичевић, Марта Станојевић, Марија Јовановић (професора), Марија Јовановић (Душанова) Вида Вулко Ана Павловић, Ана Манојловић Машиница, Милица Јојкић Софија Пушибрк, Катица Матић Софија Адамовић, Јулијана Стојановић. Љубица Велимировић. Катарина Мијатовић, Персида пл. Мандић, Ленка Михајловић Стајић, Ирма Адамовић, Катинка Кристић, Софија Вуков., б) *као ипотомогачи*: По 5 фор.: Васа Јовановић, Рокса Панаоновић. По 2 фор.: Јулка Савић Емила, Марија Оберкнежевић, Александра Љубе Стефановића Душан Матић, Милица Аничкић. Софија Давидовац, Др. Љубомир Радивојевић, Анастасија Адамовић, Наталија Лакић. Катинка Понадић, Анка Јорговић. По 1 фор.: Хермина Берковић, Марта Шилић, Ана Петрик, Милан Јовановић благајник, Лука Александровић, Арса Миленковић, Катица Механчић Оснивачи и прилагачи укупно: 450 фор. Накнадно добилисмо извештај, да је на ову цел и „Матица Српека“ даровала 100 ф. и да ће и у будуће редовно прилагати неку извесну своту на ову цел; а срп. православна цркв општина новосадска решила је, да ће прве три године давати на ову цел по 300 ф. а вр. Слава и хвала свима овим приложницима!

Новци су уложени у Српеку задругу за међусобно помагање и штедњу на приплод.

Кикинђанака.

Записник вођен у седници ујавног одбора „Добротворне женске задруге“ држане у В. Кикинди 7. (19.) октобра 1889.

Председава: Нина Петровићка, председник.

Бележи: Михаило Косић, тајник

Присутне гђе: Олга Валовићка, Сиди Пачуова, Јелена Влаховићка, Савета Јоановићка, Евђенија Баковљева и Александра Шевичка.

Бр 16. Тајник чита записник од прошле седнице.

Одоставерава се без примедбе.

Бр. 17. Тајник јавља, да је замолио поједине учитеље да убележе оне ученике и ученице, који су сиромашни а без родитеља. — да би их задруга задела. Попис се ево налази овде, али у њему има врло много деце, која имају родитеље, те кад би сву пописану децу задели, износило би на 605 фор.

После подужег саветовања буде закључено, да се одену само она школска деца, која су сиромашна а без родитеља, или само без оца. Одређени су: председник и одборници: гђа Сиди Пачуова и Е. Баковљева и тајник, да из „пописа“ ону децу одену, која су без родитеља или без оца.

Бр. 18. Председник ставља одбору до знања, да је од омладине, која је приредила дилетанску представу, „Свилен рубац“ у корист „Српског забавишта“, примила тридесет и два фор. и 14 нов.

Узима се на знање, а онима који су представу приредили изриче се захвалност. — Благојник пак упућује се да ову своту у примак стави, а под именом „за српско забавиште.“

Бр. 19. Председник напомиње, да одбор овај треба да поднесе школском одбору оцену на „Ручни рад“ према стеченом уверењу о испитима, којом су приликом ручни радови били изложени.

Закључено је, да се школ. одбору поднесе, да су наше учитељице заслужиле „најбољу оцену“, јер су дечији радови, како по каквоћи, тако и по изради били изврени. У свима разредима научила су деца оно, што је за који разред прописано.

Бр. 20. Љубица Филиповићева, свршена ученица више женске школе, моли за припомоћ, да може учити учитељску школу.

Закључено је, да се Љубици Филиповиће-

вој даје месечно 10 фор. припомоћи, рачунајући од 1. септемора по ст кал. — и то за десет месеци.

Бр 21. За милостињу моле: удова Мара Молдованова, удова М. Францускова, удова Ракила Бранкованова, удова Ј. Делиманићка и Пера Рајков, који има много ситне деце, а без жене је.

Одређује се на огрев свакоме, од молитеља, по пет фор. а. вр. Благојник се овлашћује да поред признанаце ову своту изда и у издатак стави.

Бр. 22. Послужитељ Таца Николић моли, да му задруга повиси плату.

Одређује му се по 3 фор. месечно; — а за сазивање двеју главних скупуштина 4 фор.

Михаило Косић
тајник.

Нина Петровић
председник

Сиди Пачу, Јелена Николић рођ. Радуловић,
Александра Шевич.

Митровачкиња.

Јаван рачун.

О приходу и расходу приликом приређенога концерта „Добротворне женске задруге“ у Митровици, дана 24. марта (5. априла) 1891.

Улазнице дароваше следећи штовани посетиоци. По 2 фор. а. вр. породице: Ане Вукојевића, Александре Живковића, Јован Вучанов, Ђорђе Сретковић, Душан Трумић, Јосим Поповић, Милан Симуновић, Божа Милутиновић, Мита и Ида Радосављевић, Паја пл. Георгијевић. Ђира пл. Милекић, Ото Крчмарш, Александер Искрић др. Војин Новаковић, Јован Далић, Лудвиг Хорват, Андрија Радвановић, Лаза пл. Георгијевић, Јован Јовановић, Хајкелман Јосиф, Лисак Ветеринар Јован Вујашковић, Лаза Сремчевић, Н. удова Николајевићка, Антоније Блаженчић, Љубомир Дугошија, Сигети сликар, Виктор Мајзац, Спаса Кретоношић, др. Јосиф Шолц, Петар Николић, Никола Борота, Стева Маглов, Петар Војкић, Јован Месаровић, Стеван Бакмаз, Илија Сланкаменац, Стева Петровић, Н. Н., Игњат Михајловић, Павле Панаотовић, Јован Костић, Јован и Мирослав Спајић, Јован Мијић, Сава Јовановић, Јован Богданов, Стева Џајсбергер, Коста Суботић, Стеван Букић, Рос инжењер, Август Скриван, Н. Луцијановић, Милан Хаџић, Јоца Николић, Христина Коларовића, Олдрих Черих, Павле Чалић, Н. Н., Н. Н., Стеван Адамовић, Маша Панајотовић, Фани Вигенфелд, Н. Гусман, Сима Кајзер, Антон Ковач, Фрања Гамиршек старији, Н. Мелегни, Н. Н., Милутин Савић, Н. Н., Бела Шољмоши, Коста Костић,

Н. Рогулићка из Ирига, Н. Н. свега 148 фор. По 1 фор. а вр. следећи самци: Даница Славнићева, Јулијана пл. Тапавица, Недељко Угарковић, Сима Теодоровић, Сава Мијић, Милутин Вражалић, Ана пл. Рокнића, Љубица Јемрићева, Тодор пл. Вајић, Веселин Гајић, Никола Адамовић, Н. Петровићева. Н. Н., Канда Поповићева, Н. Н., Н. Н., Сава Видаковић, Н. Фили песко, Барбара Теуш, Н. Н., Н. Н., Милан Поповић, Јованка Шрајерова, Ђорђе Ђурић, Н. Н. Н. Н., Ленка удова Гавриловића, Јуца Лујанска, Ленка удова Табанац, Лазар Стајић, др. Влада Чобанић, Јован Секулић, Јосим Трумић, Анђелија Поповића, Н. Н., Ж. Дајић, Алфред Хорват, Н. Кохански, Н. Томинац, Хајнрих Цајсбергер, др. Никола Вучетић, Паула Бајерова, Гавра Екмеша, Коста Пајковић, Јован Шмит, Веселин Гргуров, др. Јова Стајић, Богдан Веселиновић, Јован Јеремић, Милан Свобода, Н. Криж, др. Никола Огорелица, Ђока Теодосијевић, др. Корџал, Фрања Шурок, Д. В. Краус, др. Јован Шевић, Стеван Анђелић протојереј, Н. Вицковић, Милан Ваје, Андрија Опачић, Ђока Савић, Н. Черих, Фрања Черих, Н. Черих, др. Ђорђе Ивковић, Павле Баћановић, Никола Поповић инжењер, Н. Лебановић, Јудита Бутлер, Милета Аугумерски, Сава Марковић, Марија Новоселац, Ант. Аерман, Н. Бергман, Н. Штарк, Сима Станковић, Вук Сомер, Н. Путнови, Алберт Ваје, Никола Гамиршек, Фабијан Коловић, Саломон Кон, Н. Радаји. 84 фор. свега.

Добровољних прилога дароваше следећи добровољни пријатељи задруге; По 5 фор. Павле Панаотовић, Фрања Гамиршек старији, Никола Д. Поповић, др. Влада Чобанић, Антон Цајнер, Н. Н. По 4 фор.: Антон Ковач, Алфред Хорват. По 3 фор.: Ђорђе Срећковић, Милаи Симуновић, Тира пл. Милекић, Спаса Крстоношић, Јован Костић, Јован Мијић, Олдрих Черих, Стеван Адамовић. По 2 фор.: Сима Теодоровић, Никола Адамовић, Софија Болманац, Јован Месаровић, Стеван Бакмаз, Игват Михајловић, Јован Секулић, Мирослав Стајић, Виба Драгутиновић, др. Никола Вучетић, Јелисавета Војића, Ђорђе Петровић, Вукашин Ђукић, Емилија Јовановића Д. В. Краус, Сава Димовић, Фани Вигенфелд, др. Јован Шевић, Фердинанд Манок, Јован Шљивовачки, свега 40 фор. По 1 фор.: Ева Поповића, Душан Трумић, Катарина Стефановић, Ана пл. Рокнић, Александар Искрић, др. Војин Новаковић, Јосиф Хајкелман, Јован Вујашиковић, Драгиња Боснић, Сава Видаковић, Антоније Блаженчић, др. Јосиф Шолц, Никола Борота Илија Сланкаменац, Јосим Трумић, Рос инжењер, Тодор Василић, Веселин Ђ. Гргуров, др. Јован Стајић, др. Никола Огорелица, Ђока Теодосијевић, Маша Панајотовић, Милан Ваје, Ђока Савић, др. Ђорђе Ивковић, Милутин Савић, Вук Сомер, Н. Вулф, Никола Гамиршек, Јован Волф, свега 30 фор. По 50 новч.: Јулијана Дугошија, Н. Сигети сликар, Милош Ђурић, свега 1.50 н.

Укупно: приход од улазница	ф. 232.—
добровољни прилози	„ 133.50
свега приход	„ 365.50
одбивши трошак укупно	„ 163.14
престоје чисти приход од	„ 202.36

Уједно благодаримо овом приликом усрдно како пријатељским суделачима, који нам са лепом уметношћу, стручним знањем и добротом својом, овај у сваком погледу сјајан концерт приредити помогаше а наиме: госп. Стевану Дескашеву члану кр. опере у Будимпешти, гђи Драги Сланкаменац, гђицама: Загорки Николићевој, и Ирени Петровићевој, г. г. Радивоју Поповићу и Јовану Волфу, српској црквеној певачкој дружини Митровачкој и гђи Зорици Трумића; тако исто благодаримо искрено свима напред означеним штованим посетиоцима и племенитим дародавцима, који нам својим новчаним приносима, повољан материјални успех осигураше и тиме племениту целу наше задруге знатно подпомогаше.

Живели сви! и опет хвала им лена!

Из одборске седнице „Добротворн женске задруге“ у Митровици 31. марта (12 априла) 1891.

Петра Бојкић
тајник.

Марија Панаотовић
председница.

Сарајевкиња.

Записник III-ће главне скупштине „крајцарског штедног друштва православних Српкиња у Сарајеву“, одржаване дне 10. марта 1891. год. у кући друштвене благајкиње гђе Савке Станишине.

Предеједава друштвена предеједница: гђа Јованка Ј. Бесаровићка, биљежи друштвена церовоткиња: Евица Сарајевчићка.

Присутни су: Изасланик славн. владиног повјереништва, г. Нехански, градски биљежник и гђе: Савка Станишина (благајкиња), Савка Ђ. Петровићка, Јованка Шарац (савјетујуће чланице), Мара Х. Авакумовића, Јефа Н. Краљевића (прегледарке рачуна). За тијем чланице друштвене: гђе: Анђа М. Станића, Василија М. Видаковића, Василија Н. Самарџина, госпа С. Дунђеровића, Даша Будимлића, Јелка А. Крешталице, Јелка Ј. Х. Трифковића, Мара Ђ. Бабаковића, Милица Јатац, Милена М. Деспића, Милева Ј. Делијанија, Стака Ст. Одавића, Сока П. Будимлића, и новоуписана Јелена Самарџинка (порезниковица) Као што се види, на скупштини су двадесет и једна чланица, а пошто је иста по други пут сазвана, то се у $\frac{1}{2}4$ сахата по подне и отворила, без обзира на то, што би још три чланице требало, да буде $\frac{1}{3}$ на броју.

I.

Пероводкиња чита имена редовних помажућих и умрлих чланица.

Кад су прочитана имена умрлих чланица, и име друштвеног добротвора покојног Димитрије Јефтановића, све су чланице, у скупштини, устајући на ноге гласно изговориле: „Бог да их прости и помилује.“

II.

Пероводкиња чита извештај одбора о стању благајне за 1890. год. као што следи:

Од 97 редовних чланица по 365 новч.
износи свота . . . . . фор. 354·05

Од једне помажуће чланице . . . . . „ 1·—
„ једне умрле чланице . . . . . „ 3·65
„ добровољних прилога и завештања „ —·—
„ гђе Савре Јефтановића . . . . . „ 20·—
„ „ Јефе Ј. Краљевића . . . . . „ 6·35
„ „ Јање В. Дурића . . . . . „ 3·35
„ „ Савке Станишине . . . . . „ 3·35
„ „ Марије Лиманке . . . . . „ 1·35
„ „ Даше В. Станишићке . . . . . „ 1·35
„ „ Јованке Ј. Бесаровићке . . . . „ 1·35
„ „ Росанде Р. Бесаровићке . . . . „ 1·35
„ „ Василије К. Мирковићеве . . . . „ 1·35
„ „ Персе Ј. Николићеве . . . . . „ 1·35
„ „ Јоке П. Чешутове . . . . . „ 1·35
„ „ Даше Т. Делића . . . . . „ 1·35
„ „ Стаке Ерића . . . . . „ 1·35
„ „ Евице Сарајевчићке . . . . . „ 1·35
„ „ Маре Авакумовићке . . . . . „ —·35
„ „ Василије М. Видаковића . . . . „ —·35
„ „ Милице Латаске . . . . . „ —·35
„ „ Милице Васићке . . . . . „ —·35
„ „ Стаке С. Одавића . . . . . „ —·35
„ „ Јелке М. Бабића . . . . . „ —·35
„ „ Милеве Делијанове . . . . . „ —·35
„ „ Стаке Д. Атанацковића . . . . „ —·35
„ „ Јелке Тодоровића . . . . . „ —·35

„ свог добротвора покојног Димитрије Јефтановића последњом вољом оставио друштву . . . . . фор. 100·—

Свега форинти 508·40

Као што се види, од улога, прилога и оставине има свега . . . . . фор. 508·40

Од прошле год главница изнаша . фор. 500·—

Камате за обје године . . . . . фор. 40·52

Главница за јануар 1891. г. изнаша фор. 1048·92

Од тога је потрошено:

1. Дато покојном Кости Драгићу друшт. послужитељу плата за 2 мјесеца по

4 фор. . . . . фор. 8·—
2. Јефти Узунићу послужитељу за 10 мјес. плате по 3 ф. . . . . фор 30·—
3 За надгробни вијенац покојном Димитрији Јефтановићу . . . . . фор. 11·—
4. За коверте и артију . . . . . фор. 2·50
5 За 200 марки по 2 н. и писмоноши фор. 4·28
6. За штампане циркулара код Босан. Поште . . . . . фор. 5·—
Свега је потрошено фор. 60·78

Кад се сравни готовина од прошле год. која изнаша . . . . . фор. 1048·92
Са издавањем које изнаша . . . . . фор. 60·78
Онда износи готовина за 1891. г. . фор. 988·14

III.

Пероводкиња чита писмо гђе Маре Авдаловићке, која због слабости није могла доћи на скупштину. Обећава, да ће платити чланарину за прошлу годину, али се захваљује на одборништву, и престаје од данас бити чланицом друштва.

Прима се на знање.

IV.

Пошто се прешло на избор новог друштвеног одбора то скупштина једногласно избере поново стари одбор, изјављујући једногласно, да је задовољна са досадањим одборничким радом, само мјесто гђе Маре Авдаловићке буде изабрана гђа Стака Одавићка за прегледарку рачуна, а мјесто упокојене Милке Х. Трифковићке буде изабрана гђа Јелена Самарцинка, за савјетујућу чланицу.

V.

Гђа предсједница припоћује глав. скупштини, да је добротворка српског народа у Босни и Херцеговини племенита мис Ирбијева увиђајући ваљани смјер овога друштва, ступила као подпомажућа чланица и одма положила на друштвену цијел 5 фор.

Скупштина прима извештај гђе предсједнице на повољно знање, и радује се, што тако велику добротворку свог народа, види у свом колу, и кличе јој живјела!

VI.

Гђа Савка Ђ. Петровића предлаже, да одбор у виду писма објави свој рад још једанпут разлажући смјер друштва, како би се друштво пред цијелим светом оправдало против „Напредка“ који је у 1 свом броју прошле год. напао на друштво и увриједио га; мисли, да је то можда

и био узрок, што су из Травника и Соколца Српкиње иступиле из друштва.

Скупштина прима предлог гђе Савке Ђ. Петровића са одобравањем.

Гђа Јелена Самарџинка предлаже, да се уредништву „Напредка“, пошаљу друштвена правила на приказ, да се уредн. умоли, да правила кроз свој лист српском свијету прикаже, опозове нападај на ово друштво у првом свом броју пр. г. и да према његовој увиђавности наше друштво препоручи. Мисли, да је „Напредак“ од другог упућен да на ово друштво нападне с тим пре, што му друштвена правила и смјер друштва нису били познати

Прима се предлог гђе Самарџинке с одобравањем, да се правила и писмо подписано од цијелог одбора пошаље уредништву „Напредка“.

У Сарајеву 10. марта 1891. г.

Предсједница: Јованка Бесаровићка. Пероводкиња: Евица Сарајевичићка с. р. Овјеровитељне записника: Јелена Самарџија с. р. Милена Деспића с. р.

ЧИТУЉА.

Аиђелија Ружићка рођ. Бранковића ваљана супруга г. др. Ђуре Ружића адвоката в. кикиндског и ћерка Њем. Светости патријарха српског преминула је после дуге и тешке болести 11. јуна о. г. у својој 27 години живота и уз опште саучешће сахрањена је на жељезничком кикиндеком гробљу. Покојница беше благе нарави, милостива срца, родољубива осећаја и зато љубљена и поштована од свију познатих. Лако јој била црна земља!

Марија удова дра Милина Ђорђевића и мати госпођице Јелке и Корнелије Ђорђевићеве учитељица дољно тузланских преминула је у наручја својих ћери око половине јуна месеца о. г. Беше ваљана Српкиња, примерна мати. Она је окушала снагу своју и на књижевном пољу помажући мужу своме при издавању „Српског Гласа“, што је излазио неко време у Руми Мир пепелу ове добре душе!

Милева М. Грујића учитељица земунска преминула је 6. (18.) јуна о. г. у 43. г. живота Она беше вредна и савесна учитељица, добра

Српкиња, њедна мати ваљана супруга. Лако јој црна земља била!

Софија уд Поповић рођ. Јовановић последња унука покојног Саве Вуковића од Берексва, који је први темељ положио новосадској срп. вел. гимназији преминула је 11. (23.) јуна о. г. у 87. години живота оставив за собом богат низ унука прауначади. Лако јој земља и вечна успомена!

Василије Живковић прота панчевачки, песник и књижевник, посланик на срп. народ. црквени сабору, председник панчевачке срп. правосл. цркв. општине, заслужан, уважан и поштован члан народа, преминуо је у Панчеву 24. јуна о. г. у својој 72. години живота. Многи пријатељи и поштовањци његови из Нов. Сада отишли су, да га отпрате до вечне куће. Слава му и вечна успомена!

Кардинал Лудвиг Хајналд надбискуп католички у Калочи премио је 22. јуна о. г. у својој 75. г. живота. Беше знатан говорник, велик пријатељ свога мађарског народа и заузимао се много за ширење и утврђење католицизма. Чинио је многа добротворства и потпомагао је знатном мером просвету. Основао је више девојачких школа у своме подручју, забавишта и учитељичку школу у Калочи; али је био и велики шовиниста.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Хања приповетка Хенрика Шенкјевића с дозволом пишчевом превео с полског Рајко. Издање срп. књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Нов. Саду 1891. Цена 60 н.

Листићи. Цртице са села написао Јован Протић У Нов. Саду. Штампарија срп. књижаре Браће М. Поповића 1891. Цена? 50 нов.

ОДГОВОРИ.

Гђи Д. у Б. И ако не спада за сад строго у програм примићемо, ако само није дугачко и ако се тиче женског живота. Послато ћемо употребити Поздрав!

Г. П. П. Петровосло. Писмо ће ући у идуче броји. Лист ће се слати по жељи. Поздрав!

САДРЖАЈ: 1. Утеха. — 2. Наши народни обичаји — 3. О развитку душе у детета. — 4. Поздраву. — 5. Белешке: а) из просвете, б) зарад здравља; в) разно. — 6. Рад добротворних задруга Српкиња: Новосадкиња, Кикинђанака, Митровачкиња; Сарајевкиња. — 7. Читуба. — 8. Нове књиге и листови. 9. Одговори.